

Lola daraxti

Ro'ziyeva G

Bobomurodova A.U

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Termiz sh, Farovon massivi

43 B-uy, I-E-mail: _74@rambler.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolamda Lola daraxtining kelib chiqish va rivojlanish tarixi, ekalogik va iqtisodiy ahamiyati, biologik xususiyatlari va anatomiyasi, yashash sharoiti va geografik tarqalishi, zamonaviy tasnifi va ilmiy tadqiqotlari, ijtimoiy va ekalogik dasturlar, kelajakdagi yo'nalishlar va tadqiqotlar kabi masalalar yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Lola daraxtining ekalogik rollari, o'ziga xos xususiyatlari, tuzilishi, iqlim talablari, tarqalishi, tasnifiy o'zgarishlar, tibbiy va ekstraklall tadqiqodlar, turlari, shahar rejalarida lola daraxtining roli.

Tulip tree

Ro'ziyeva G

Bobomurodova A.U

**Termiz University of Economics and Service, Termiz city, Farovon
massif**

43 B-uy, _74@ramble.ru

Abstract : In this article, the history of the origin and development, ecological and economic importance, biological characteristics and anatomy of the tulip tree, issues such as habitat and geographical distribution of the vasash, modern classification and scientific research, social and ecological programs, future directions and research, social and ecological programs, future directions and research are covered.

Key words: Ecological roles of the tulip tree, specific characteristics, structure, climate requirements, distribution, classification changes, medical and extra-lokal studies, types, the role of the tulip tree in urban planning.

Тюльпановое дерево

Бобомуродова А У

Розиева Г

Термезский университет экономики и сервиса г Термез

Фаровонский массив

43 Б- уй И-Е- mail: _74@rambler.ru

Абстрактный: В этой статье освещены история происхождения и развития дерева лола, экологическое и экономическое значение, биологические характеристики и анатомия, условия жизни и географическое распространение, современная классификация и научные исследования, социальные и экологические программы, будущие направления и исследования.

Ключевые слова: экологическая роль тюльпанного дерева, видовые характеристики, строение, климатические требования, распространение, изменения классификации, медицинские и внеклассные исследования, виды, роль тюльпанного дерева в градостроительстве.

Kirish: Lola daraxti qadim zamonlardan beri insoniyat madaniyatida katta o'rin tutgan. Yevropa, Osiyo va ba'zan Shimoliy Amerikada ham qadimiy afsonalar va rivoyatlarga asoslangan holda, u ko'plab xalqlar tomonidan hurmat va ehtiromga sazovor bo'lgan. Yevropa madaniyatida linden daraxti tinchlik, mehr- oqibat, birlashuv va himmat sifatida qabul qilingan. Lola daraxti havoni tozalashda muhim ro'l o'ynaydi. Uning barglari va keng ildiz tizimi havodagi chang va zararli moddalarning kamayishiga yotdam beradi. Keng ildiz tizimi tuproqni mustahkam tutib eroziya va tuproqning sirpanishiga qarshi kurashadi, bu esa tog'li va qiyalikli hududlarda juda muhimdir. Lola daraxtining gullari asalari, kelebeklar va boshqa hashoratlar uchun oziq manbai hisoblanadi. Ba'zi tadqiqotlar lola daraxtining barglaridan va gullaridan olinadigan ekstraktlarning tibbiy va kosmetik qo'llanilishi mumkinligini ko'rsatdi. Ular yallig'lanishga qarshi, tinchlantiruvchi va antibakterial xususiyatga ega. Biologik xususiyatlari va anatomiyasi: Lola daraxtining barglari

Research Science and
Innovation House

Lola daraxti

ko'pincha yurak shaklida bo'ladi, ularning yuzasi yumshoq va silliq bo'lib, yilning eng issiq kunlarida ham nisbatan sovuq bo'lishi mumkin. Bargning ranglari mavsumga qarab o'zgarib, bahor va yozda yengil yashil, kuzda esa sariq yoki qizil ranglarga aylanishi kuzatiladi.

Yozning boshlarida paydo bo'ladigan gullar mayin, nozik va yoqimli hidga ega bo'lib, asalari va boshqa hasharotlar uchun kata ahamiyatga ega. Gullarining o'ziga xos tuzilishi va shakli ko'plab ilmiy tadqiqodlar mavzusiga aylangan. Lola daraxti keng tarqalgan va mustahkam shox tizimiga ega bo'lib, Bu shoxlar daraxtning uzoq umir ko'rishi va tashqi omillarga qarshi chidamliligini taminlaydi. Ularning keng va chuqur ildiz tizimi esa tuproq bilan mustahkam bog'lanib, ozuqa moddalarni samarali qabul qiladi. Bu tizim daraxtga kuchli turish va ekstremal ob-havo sharoitlariga moslashishga imkon beradi.

Yashash sharoiti va geografik tarqalishi: Lola daraxti asosano'rtacha yumshoq iqlimni afzal ko'radi. U quyoshli yoki qisman soyali joylarda, yetarli namlikka ega hududlarda o'sishga moyil. Juda issiq yoki juda sovuq sharoitlarda ularning o'sishi sekinlashadi yoki zararlanishi mumkun. U yaxshi drenajli, ozuqa moddalariga boy tuproqlarda eng yaxshi rivojlanadi. Biroq, aytim turlari turli tuproq sharoitiga moslasha oladi, shu jumladan biroz notekis va quruq hududlarda ham. Lola daraxtining turli turlari Yevropa, Osiyo va Shimoliy Amerikada keng tarqalgan. Har bir hududda mahalliy iqlim va tuproq sharoitiga mos ravishta o'ziga xos turlari mavjud. U nafaqat o'rmonlar va bog'larda, balki shahar atrofida ham keng uchraydi. Zamonaviy tasnifi va ilmiy tadqiqotlar: An'anaviy ravishta Tiliceae oilasiga mansub bo'lgan lola daraxti hozir esa molekulyar genetik tadqiqodlar asosida Malvaceae oilasiga kiritildi.

Tibbiy va ekstraktal tadqiqotlar:

Lola daraxtining barglari, gullari va boshqa qismlaridan olingan ekstraktlar ko'plab dorivor xususiyatlariga ega ekanligi aniqlangan. Ular stresni kamaytirish, yallig'lanishga qarshi va tinchlantiruvchi ta'sir ko'rsatadi. So'ngi tadqiqotlar bu ekstraktlarni kosmetik vositalarda, shuningdek, tabiiy dorivor preparatlarda qo'llash imkoniyatlarini o'rganmoqda. Itimoiy va ekologik dasturlar: Shahar makonlarini bezashda, dam olish joylarini yaratishda va ekologik muvozanatni saqlashda lola daraxti keng qo'llaniladi. Ekologik Xalqaro loyihalarda esa Xalqaro hamkorlik asosida bo'lib, ko'plab davlatlar va xalqaro tashkilotlar shaharlarni yashil qilish, ekologik barqarorlikni taminlash va bioxilma-xillikni qo'llab-quvvatlash maqsadida lola daraxtini ko'paytirish va ularni asrab-avaylash bo'yicha loyihani amalga oshiradi.

Lola daraxti turlari

Lola daraxti (Liriodendron)ning asosiy ikki turi mavjud bo'lib, Amerika lola daraxti (Liriodendron tulipifera) asosan Shimoliy Amerikaning Sharqiy hududlarida o'sadi. Balandligi 60 metrgacha yrtishi mumkin, po'stlog'i kulrang yoki qizg'ish-qotamtir bo'ladi. May-iyun oylarida gullab, lolaga o'xshash gullar ochadi. Yog'ochi mebel, musiqa asboblari va qog'oz ishlab chiqarishda qo'llaniladi. Xitoy lola daraxti (Liriodendron chinense) Markaziy Xitoyda tarqalgan. Tashqi ko'rinishi va xususiyatlari bo'yicha Amerika lola daraxtiga o'xshash bo'lib, balandligi va gullash davri biroz farq qiladi.

O'zbekistonda lola daraxti manzarali o'simlik sifatida qadarlanadi va Toshkent, Andijon, Farg'ona, Samarqand kabi shaharlarda uchratish mumkin.

Xulosa: Lola daraxti nafaqat tabiatning go'zalligi va ekalogik barqarorligini taminlaydigan o'simlik bo'lib qolmay, balki inson madaniyati, san'ati, tibbiy va iqtisodiy sohalarda ham o'z o'rnini topgan noyob o'simlik hisoblanadi. Uning tarixiy ildizlari, madaniy ramzi, ekalogik xizmatlari, zamonaviy ilmiy tasnifi va kelajakdagi innovatsion tadqiqotlari lola daraxtining qanchalik ko'p qirrali ekanligini ko'rsatadi. Shahar va qishloqlar, o'rmonlar va bog'larda uning mavjudligi insonlar va tabiat o'rtasidagi uyg'unlik sog'lom muhit va madaniy boylikni taminlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1."Flora of North America" – Shimoliy Amerikada o'sadigan o'simliklar haqida ilmiy ensiklopediya.
- 2."Trees of North America" – K. Spellenberg, C. Barnes va G. Nelson muallifligida chop etilgan, manzarali va yovvoyi daraxtlar haqida qo'llanma.
- 3."Botany for Gardeners" – B. Capon tomonidan yozilgan, o'simlik tuzilishi va o'sish xususiyatlariga bag'ishlangan qo'llanma.
- 4.Xitoy flora ensiklopediyasi (Flora of China) - Liriodendron chinense turi haqida.
- 5.O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi nashrlari- manzarali daraxtlar va landshaft arxitekturasi bo'yicha bo'limlarda lola daraxti ham tilga olingan.

Research Science and Innovation House